

Jaarverslag 2018

Inleiding

Met dit verslag over het negende seizoen van het Zincafé leggen we aan onze 'opdrachtgever', de Raad van Kerken in Leusden, verantwoording af over onze activiteiten. Naar we aannemen geleidt de RvK dit verslag door naar de aangesloten kerken.

Het verslag bestaat uit twee delen. Het eerste gaat over de organisatie, het tweede over de zes Zincafé avonden van 2018. Die inhoudelijke verslagen verschenen eerder op onze site www.zincafe.nl.

Het aantal bijeenkomsten was met zes hoger dan oorspronkelijk gepland. Dit kwam omdat Jan Terlouw, via een persoonlijk contact met een commissielid, bereid was op korte termijn te komen spreken.

We zien terug op een interessant jaar, waarbij sprekers nogal eens meldden aangenaam verrast te zijn door de grote belangstelling.

Namens de commissie Zincafé,
Dick van Norren, voorzitter

1 De organisatie

1.1 Werkwijze

We organiseerden in 2018 de zes Zincafé avonden volgens het beproefde recept: opening met het Zincafélied, een spreker met een pakkende inleiding, na de pauze een op het onderwerp geschreven lied, vervolgens discussie met de zaal, met voor de liefhebbers een sfeervolle nazit.

Zincafé is onderdeel van de Raad van Kerken Leusden. Het heeft geen eigen bankrekening. Doel is een sluitende begroting met inkomsten uit vrijwillige bijdragen van bezoekers, samenwerking met derden en incidentele subsidies. De RvK staat garant voor een mogelijk jaarlijks tekort van maximaal € 500.

We wijzigden de werkwijze van de commissie, waardoor we efficiënter vergaderden. Doelstelling is om voor de zomer de sprekers voor het hele seizoen vast te leggen. Dat lukte aardig. De taakverdeling

binnen de commissie staat onder 1.3.

Onze webmaster, Marco van der Spek, zag zich helaas genoodzaakt zijn taak neer te leggen. Wij zijn hem zeer dankbaar voor de vele uren die hij aan de website besteedde. Zijn taak is overgenomen door commissieleden Nynke Minnema en Frits Raaijmakers.

1.2 Locatie

Alle avonden werden gehouden in Theater De Tuin. Dit is voor het Zincafé de vaste stek omdat het een zeer geschikte locatie is met alle benodigde faciliteiten en een mooie, korte afstand tussen spreker en publiek. Wat bijdraagt is ook de uitstekende medewerking van alle vrijwilligers aldaar bij

o.a. de catering, de techniek en pr/communicatie. Bij de bijeenkomst met Jan Terlouw besloten we tot een vooraanmelding omdat het verwachte aantal bezoekers de capaciteit van de zaal te boven zou gaan. Dat bleek, in beperkte mate, ook het geval. We lieten de intimiteit van de bijeenkomst prevaleren boven het uitwijken naar een grotere ruimte.

1.3 Samenstelling commissie

Commissie Zincafé	Specifieke taken
Eric Jan Tuininga	Contact met spreker, moderator, liedteksten schrijven.
Carola van den Heuvel	Contact met spreker, moderator.
Nynke Minnema	Contact met spreker, moderator, webmaster.
Annette Sprotte	Contact met spreker, moderator.
Dick van Norren d.vannorren@gmail.com	Voorzitter, verslag bijeenkomsten, publiciteit in lokale pers, jaarverslag.
Frits Raaijmakers jghmraaij@kpnmail.nl	Financiën, verzending nieuwsbrief, contact met De Tuin en bibliotheek, webmaster.
Evelien Blom	Ondersteuning tijdens bijeenkomsten, regelen van ruimte voor cie-vergaderingen.

De samenstelling van de commissie bleef ongewijzigd, evenals de zeer gewaardeerde ondersteuning door

- Willem Hekhuis, eindredactie van publicaties
- Marco van der Spek, webmaster (tot eind 2018)
- Hans Sybrandy, schrijven van liedteksten en pianobegeleiding.

1.4 Financiën

De financiën regelen we in overleg met de penningmeester van de Raad van Kerken.

Inkomsten € 1681,40 (incl. subsidie De Groene Belevenis)

Uitgaven € 1489,94

Saldo € 191,46

Begroot was een saldo van € 5, gebruik makend van de garantie van € 500 van RvK. Naar verwachting moeten we de reserve van 2018 in het volgende seizoen aanspreken vanwege nu reeds bekende kostenstijgingen.

1.5 Aantallen bezoekers en gemiddelde bijdrage per avond

Datum 2017	in	Spreker	Aantal bezoekers (excl. commissieleden)	Gemiddelde bijdrage (excl. subsidie)
31 januari		Carl Verheijen	70	4,41
12 maart		Dick van Norren	42	4,12
17 mei		Dorine van Norren	30	5,19
24 september		Tineke Fokkema	72	4,34
10 oktober		Jan Terlouw	82	4,57
12 november		Tilly de Kruyf	58	4,76

We vragen aan de bezoekers een vrijwillige bijdrage met als richtbedrag € 5. Over het hele jaar droegen de 354 bezoekers gemiddeld € 4,47 per keer bij.

1.6 Externe relaties

Samenwerking met de Leusdense stichting De Groene Belevenis was vruchtbaar. We kregen een subsidie van € 100 voor de avond over Ubuntu en duurzaamheid op 17 mei. Daarnaast waren zij

medeorganisator van de avond met Jan Terlouw (10 oktober), waarbij we hun vooraanmeldings-systeem konden inzetten.

Met de bibliotheek werd de samenwerking voortgezet. Indien mogelijk richten zij enkele weken voor een Zincafé een kleine display in met publicaties over het komende onderwerp.

Mede naar aanleiding van het wisselende en moeilijk voorspelbare aantal bezoekers werd door een stagiair van de Christelijke Hogeschool Ede een enquête uitgevoerd onder de lezers van onze Nieuwsbrief. De uitkomst, gebaseerd op 93 reacties, komt begin 2019 beschikbaar.

2 De zes Zincafé avonden

2.1 Carl Verheijen, Sport als inspiratiebron

31 januari

Op de vraag ‘Wie is hier voor het eerst?’ gingen opvallend veel handen omhoog. Oud-schaatskampioen Carl Verheijen had een grote groep geïnteresseerden in de (schaats)sport getrokken. “Dit wordt een heel persoonlijk verhaal”, zei deze BN’er, tevens dorpsgenoot. Hij benadrukte dat hij op verschillende momenten in zijn carrière als topsporter voor moeilijke keuzes stond. Eind jaren negentig kon hij, bijna afgestudeerd aan de faculteit Geneeskunde, voor de zekerheid van een medische loopbaan kiezen, of proberen door te trainen naar een plaats in de schaatstop. Hij koos voor waar zijn hart naar uitging. Dat bleek een weg met obstakels, maar ook van toenemend succes. Het was de tijd van opkomende commerciële schaatsploegen, sterke verbeteringen in het materiaal en wetenschappelijk verankerde trainingsmethodes. Het ging over bijzondere ervaringen en een enkele anekdote.

“Waarom zijn (op de eerste dag van dit kampioenschap) onze tijden teleurstellend? Omdat bij het nieuwe schaatspak de stof van het onderste deel van de broekspijp per ongeluk binnenstebuiten gestikt is. Dat krijg je als het om delen van seconden gaat.” Maar ook: “Waarom kiest de coach voor een ander lid van de ploeg terwijl ik beter ben?”

Moeilijk te verwerken persoonlijke verhoudingen, ook daar moet je doorheen en, in jouw houding, keuzes maken. Carl haalde veel medailles, behalve die ene felbegeerde gouden Olympische. En dan in 2010, het besluit om er een punt achter te zetten. Wat kies je dan? Een goed betaalde baan als bondscoach in Rusland? Nee, terug naar de geneeskunde, waar hij nu een nieuwe uitdaging heeft gevonden: met al zijn energie preventieve geneeskunde op de kaart zetten via het concept Positive Health. Dat nieuwe wetenschappelijke inzicht kent zes dimensies in de beleving van gezondheid, zoals natuurlijk ‘lichaamsfuncties’. Maar ook een verrassende, ‘zingeving’. Zo werd duidelijk waarom Carl zich thuis voelde bij het Zincafé en de toehoorder geconfronteerd werden met zingevingsvragen uit een onverwachte hoek.

2.2 Dick van Norren, Loten voor de gemeenteraad? Over democratie zonder verkiezingen

12 maart

Het gaat volgens Dick van Norren niet de goede kant op met onze democratie. Hij ziet onderling wantrouwen tussen burgers en politici, verminderde politieke stabiliteit en moeizaam bestuur. Van Norren baseerde zijn voordracht in Zincafé deels op het boek ‘Tegen verkiezingen’ (2013) van David van Reybrouck, waarin de neergang van de democratie met verkiezingen wordt beschreven. Daarnaast ging hij in op het rapport ‘Probleemverkenning’ van de Staatscommissie Parlementair

Stelsel dat in oktober 2017 verscheen met globaal dezelfde boodschap. De Staatscommissie was nog aan het nadenken over oplossingen, maar Van Reybrouck wist het wel: “Loting. Ga werken met gelote burgerfora als aanvulling op verkozen organen”.

Het sterke punt van zo’n burgerforum is de ‘deliberatie’. Dat betekent dat de opinie langzaam wordt gevormd in een proces van scholing, aanvullende informatieverzameling en uitwisseling van meningen. Er bestaat inmiddels internationaal al een aantal geslaagde experimenten. In Ierland leidde overleg door 99 deels verkozen, deels gelote deelnemers uiteindelijk tot aanvaarding van het homohuwelijk en tot een referendum over nieuwe, tolerantere, wetgeving over abortus. Dit zijn onderwerpen waar Ierse politieke partijen zich met hun standpunten diep hadden ingegraven.

Op veel kleinere schaal startte in Groningen op 1 januari 2018 een experiment met een wijkraad die bestaat uit een combinatie van gemeenteraadsleden en gelote burgers.

Loting heeft natuurlijk ook zwakke kanten. Om een representatieve groep te krijgen heb je grote aantallen deelnemers nodig, en omdat er geen verplichting tot deelname bestaat, blijkt dat lager opgeleiden afhaken. Maar het nadeel dat lager opgeleiden minder worden gerepresenteerd doet zich al helemaal voor bij de gekozen Tweede Kamer, waar het opleidingsniveau totaal geen afspiegeling van de bevolking vormt. Dat wordt wel de ‘diplomademocratie’ genoemd.

In de discussie werd uitvoerig na beschouwd. Gezien de aanwezigheid van een aantal lokale politici leidt dat misschien nog eens tot een Leusdens burgerforum dat advies uitbrengt over een heet hangijzer. Een gelote Eerste Kamer leek de meeste aanwezigen overigens een brug te ver. In het Zincafé was er in ieder geval veel belangstelling voor de zorg om de democratie!

2.3 Dorine van Norren, Ubuntu en duurzaamheid

17 mei

Wat ‘Ubuntu’ is hoef je in Zuid-Afrika niemand uit te leggen, het is iets vanzelfsprekends. Net zoals je in Nederland niet hoeft uit te leggen wat ‘gezelligheid’ is. Maar wat betekent ‘Ubuntu’ eigenlijk? Dorine beschreef met veel compassie haar eerste ervaringen met dat woord, begin jaren negentig als uitwisselingsstudent in Kaapstad. Toen ze willekeurige mensen in een township om uitleg vroeg, benadrukten ze hoezeer zij als individu deel uitmaakten van een gemeenschap. Daar zeg je tegen een onverwachte bezoeker nooit dat je geen tijd hebt, en als de maaltijd op tafel staat, eet de bezoeker mee; dan allemaal maar een hapje minder. Ubuntu is voor hen ‘ik ben een mens via andere mensen’. Tot die andere mensen behoren niet alleen de voorouders, maar ook de mensen die na

je komen. Daar ligt een krachtige verbinding met duurzaamheid, want de aarde moet beschikbaar blijven voor komende generaties.

Andere consequenties van Ubuntu zijn dat je met z’n allen tot overeenstemming probeert te komen (consensuspolitiek), dat delen gaat boven rijkdom, dat gehandicapten deel uit maken van de gemeenschap. Na afschaffing van de apartheid werd de door Ubuntu geïnspireerde Waarheids- en Verzoeningscommissie, met getuigenissen en spijtbetuigingen, een succesvol instrument om de vrede te bewaren in het verscheurde land.

Kritiek is er natuurlijk ook zoals: ‘Het is romantisering van het verleden en het belemmert individueel succes’. En: ‘Kijk eens hoeveel er in de praktijk van terecht komt’. Toch blijft Ubuntu een waardevolle levensfilosofie waar westelijke landen een voorbeeld aan kunnen nemen, zeker in een tijd waar het idee van een circulaire economie meer grond onder de voeten krijgt.

2.4 Tineke Fokkema, Eenzaamheid hoort bij het leven

24 september

De afgeladen zaal van De Tuin kreeg op 24 september 2018 een stevig, wetenschappelijk onderbouwd verhaal. Daarin werden heel wat vooroordelen over eenzaamheid onderuit gehaald

zoals, 'het betreft vooral de tachtig plussers'. Klopt niet, eenzaamheid komt in de groep 15 – 24 jarigen ongeveer evenveel voor als bij ouderen. 'Ouderen van Turkse afkomst hebben er minder last van want die hebben immers een stevig familieverband'. Klopt ook niet, juist bij die categorie is het percentage eenzamen heel hoog. 'Eenzaamheid neemt toe in de moderne maatschappij'. Nee, de laatste twintig jaar is er juist een lichte daling zichtbaar. Maar, omdat er meer ouderen komen, neemt het aantal wel toe.

Wat echt schokkend was, is dat onderzoek aantoont dat veel zeer goed bedoelde projecten om eenzaamheid te bestrijden helemaal niet helpen. Een bezoekje of een gezamenlijk uitstapje is leuk, het wordt gewaardeerd, maar chronische eenzaamheid voorkom je er niet mee en los je er niet mee op.

Eenzaamheid is een subjectief begrip dat in twee hoofdcategorieën uiteenvalt. Enerzijds emotionele eenzaamheid, met als voorbeeld het gemis van een overleden partner, en daarnaast sociale eenzaamheid, zoals gebrek aan een vriendenkring. Bij interventie om eenzaamheid te bestrijden is een analyse van de oorzaken nodig. Na verlies van een geliefde is eenzaamheid vaak deel van het rouwproces. Op wat langere duur kan het overgaan in berusting. Wat zijn iemands verwachtingen, bijvoorbeeld van sociale contacten? Zijn die verwachtingen reëel? Moeten die misschien, desnoods via therapie, bijgesteld worden?

'Alleen, maar niet eenzaam', passeerde ook de revue. Soms maakt de buitenwereld zich zorgen, maar de alleenstaande ziet helemaal geen probleem met zijn of haar manier van leven. Dan, hoe staat het met oudere homoseksuelen en hoe met eenzaamheid onder Nederlanders die op hun oude dag emigreren naar een zonnig buitenland? Daar is meer onderzoek nodig.

Belangrijke boodschap voor beleidsmakers, verdiep je eerst in de materie alvorens met projecten aan de slag te gaan, en laat je dan (mede) leiden door wat er aan onderzoeksresultaten beschikbaar is.

2.5 Jan Terlouw, We leven op de pof bij de natuur

Jan Terlouw schetste een tamelijk alarmerend wereldbeeld in een bomvol Zincafé dat ditmaal mede georganiseerd was door De Groene Belevenis. Terlouw: "We putten de natuur uit, de soortenrijkdom vermindert en de mondiale temperatuurstijging kan op den duur tot miljoenen doden leiden." En laat nu net op diezelfde dag het klimaatpanel van de Verenigde Naties in zijn nieuwste rapport ook nog een laatste waarschuwing afgeven: we moeten heel erg ons best doen om de temperatuurstijging tot anderhalve graad te beperken. Als we dat niet doen, gaat de stijging mogelijk in een versnelling en wordt het echt erg.

Toch verlieten de aanwezigen de bijeenkomst zeker niet met een hopeloos gevoel. Jan Terlouw, met zijn charisma, slaagde er in uitzicht te bieden op oplossingen. "Ik ben in een goede positie met drie heel verschillende achtergronden, ik ben een schrijver, een natuurkundig wetenschapper en een doorgewinterd politicus. Ik kan een verhaal vertellen, mij kun je geen onzin op de mouw spelden als het over technologische oplossingen gaat en ik weet dat je de politiek absoluut nodig hebt om tot drastische ingrepen te komen."

De overheid, vindt hij, moet leiding geven aan het transitieproces; je kunt dat niet aan de markt overlaten. De liberalisering heeft best veel goeds gebracht, maar de machtige mondiale ondernemingen zullen niet voor lange termijn oplossingen kiezen en ook geen zorg dragen voor een eerlijke verdeling van de lasten. Want lastenverzwaring is, vooral in het begin, onvermijdelijk. De politiek moet die boodschap durven brengen.

Terlouw: Hoe krijg je de politiek zover? Door op een partij te stemmen die daar oog voor heeft, of op de meest groene kandidaat van de partij waar je je al thuis voelde. Word lid van een partij, je zult verbaasd zijn hoeveel invloed je kunt uitoefenen.

10 oktober

Nederland is tot nu toe slecht in preventie, goed in het oplossen van gevolgen. Nederland loopt in Europa achter op het gebied van duurzame energie. Voor de wat verdere toekomst moeten we zeker ook denken aan het massaal 'oogsten' van zonlicht, daar is in principe op de wereld meer dan genoeg van. Het oogsten van oud zonlicht, in de vorm van aardolie en kolen moet stoppen. Als je weer kolen gaat stoken, zoals in de VS, zadel je je kinderen en kleinkinderen op met de negatieve gevolgen. Werk liever aan technologische innovaties.

Jan Terlouw trekt op zijn zevenentachtigste door Nederland om wekelijks vier of vijf lezingen te geven, voor ondernemers, scholieren en studenten - en voor bezoekers van het Zincafé. Eerst hoorden we hem via de tv vragen om meer onderling vertrouwen ('Het touwtje uit de brievenbus'), nu om te geloven dat we met zijn allen in staat zijn om dit mondiale probleem op te lossen.

2.6 Tilly de Kruyf, De zin van Voltooid leven, willen leven of willen sterven

12 november

Het was vaak doodstil bij de voordracht van Tilly de Kruyff over 'De zin van voltooid leven, willen leven of willen sterven'. Het waren dan ook niet de minste vragen die aan de orde kwamen. Hoe reageer je als iemand zegt dat het leven nu wel lang genoeg geduurd heeft?

Over het voltooid leven is veel geschreven de laatste jaren. Frits de Lange zei 'Niemand weet wat dat is', terwijl Bert Keizer meent dat het is 'Ik wil niet meer verder'. Tilly de Kruyf haalde aan dat mensen die spreken over voltooid leven aspecten benoemen als 'ik heb niets meer toe te voegen, ik ben geestelijk en soms ook lichamelijk doodmoe, ik heb een afkeer van mijn afhankelijkheid, voor wie betekenen ik nog iets?' Vooral dat laatste element verdient aandacht in een gesprek. Elke dag een kopje thee met een buurvrouw in het verpleeghuis drinken mag heel klein zijn, maar het heeft wel degelijk betekenis, net als de ontmoeting met verzorgenden of een simpel gesprekje in een winkel. Het benadrukt dat je deel blijft uitmaken van een groter geheel.

In een gesprek over voltooid leven gaat het niet primair over oplossingen aandragen. Het gesprek zelf, het gehoord worden, de erkenning van het verlangen naar het einde is van betekenis. Het delen van dat verlangen met familie en eventueel de huisarts, geeft een ruimer uitzicht. Zulke gesprekken kunnen leiden tot acceptatie van gewijzigde omstandigheden, tot aanvaarding van beperkingen. Heel zinvol is ook de vraag naar verhalen uit iemands leven. Die geven ook betekenis aan het heden.

In de discussie kwam aan de orde dat voor gelovigen de overgang van leven naar dood niet het einde betekent, maar een voortzetting op een andere manier. Zowel bij christenen als moslims speelt dat soms een grote rol.

'Ik ben klaar met het leven, maar het lijkt wel of de dood mij is vergeten' was een citaat dat Tilly de Kruyf aanhaalde. Alleen al het aanwezig zijn bij iemand en het luisteren naar zulke opmerkingen kan veel troost bieden.